

«Πλαστικό χρήμα»: Διευκόλυνση του καταναλωτή

Επιμέλεια: **ΕΦΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ**
Δημοσιογράφος

Οι πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες βρίσκονται σήμερα στο πορτοφόλι των περισσότερων καταναλωτών, καθώς τους διευκολύνουν στις καθημερινές τους συναλλαγές.

Σχεδόν όλοι έχουμε αγοράσει κάποιο αγαθό ή υπηρεσία και πληρώσαμε με την πιστωτική ή χρεωστική μας κάρτα και κάναμε ανάληψη μετρητών από το ΑΤΜ τη στιγμή που τα χρειαζόμασταν.

Η **πιστωτική κάρτα** προσφέρει τη δυνατότητα στον κάτοχό της να αγοράσει ένα αγαθό/υπηρεσία, η αξία της συναλλαγής να χρεωθεί στην κάρτα του και να εξοφλήσει το ποσό αυτό ύστερα από διάστημα 30-40 ημερών. Σε πολλές δε περιπτώσεις το ποσό της αγοράς έχει τη δυνατότητα να το εξοφλήσει τμηματικά, σε άτοκες δόσεις, καθώς πολλά καταστήματα προσφέρουν ανάλογα προγράμματα. Η πιστωτική κάρτα επιβαρύνεται με επιτόκιο και επίσης συνδρομή.

Η **χρεωστική κάρτα** - ή debit card - είναι συνδεδεμένη με τον καταθετικό λογαριασμό και δεν επιβαρύνεται με επιτόκιο ούτε με συνδρομή. Ο κάτοχος μπορεί να τη χρησιμοποιήσει, εκτός από αγορές και για ανάληψη μετρητών. Στην περίπτωση αυτή το ύψος της αγοράς αφαιρείται αυτόματα από τον καταθετικό του λογαριασμό.

Αναμφισβήτητητα λοιπόν η κάρτα - χρεωστική ή πιστωτική - είναι ένα χρήσιμο εργαλείο, καθώς παρέχει στον κάτοχό της τη δυνατότητα να εξυπηρετηθεί εύκολα, γρήγορα και απλά, τόσο όταν πρόκειται να πραγματοποιήσει μία αγορά όσο και στην περίπτωση της ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ.

Παράλληλα η χρήση της κάρτας επεκτείνεται και σε άλλους τομείς, όπως είναι π.χ. η υγεία, ενώ οι περισσότερες πιστωτικές κάρτες προσφέρουν σήμερα στους κατόχους τους «πακέτα» που περιλαμβάνουν, από ταξιδιωτική ασφάλιση μέχρι επιστροφή τμήματος του ποσού των αγορών που πραγματοποίησαν υπό τη μορφή δωροεπιταγών ή μετρητών.

Ωστόσο ο καταναλωτής δεν πρέπει να ξεχνά ότι το «πλαστικό χρήμα» του παρέχει τη δυνατότητα να έχει εύκολα πίστωση - αφού λειτουργεί ως καταναλωτικό δάνειο - τη στιγμή που τη χρειάζεται, όμως δεν παύει να είναι μια βραχυπρόθεσμη διευκόλυνση και σαν τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζεται από τους κατόχους.

Συνεπώς, ο χρήστης πιστωτικής κάρτας που εξυπηρετεί έγκαιρα και στο ακέραιο τη μηνιαία οφειλή του, μόνο κέρδος μπορεί να έχει από τη χρήση της.

Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο στην περίπτωση κατά την οποία ο καταναλωτής:

- χρησιμοποιεί την πιστωτική κάρτα ως μέσο μακροπρόθεσμης πίστωσης, για να καλύψει διάφορες ανάγκες του (αγορές, υπηρεσίες, μετρητά),
- περιορίζεται στην οριακή εξυπηρέτηση του μηνιαίου λογαριασμού,
- καταβάλλει εκπρόθεσμα την ελάχιστη καταβολή.

Ασφάλεια συναλλαγών

Σήμερα, πρωταρχικό ζήτημα τόσο για τους δύο μεγάλους διεθνείς οργανισμούς Visa και MasterCard όσο και για τις τράπεζες, αποτελεί η ασφάλεια των συναλλαγών με το «πλαστικό χρήμα». Το πρόβλημα θα λυθεί εν μέρει με την υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας EMV (Chip & Pin), περισσότερο γνωστή ως “smart cards”, που καθιστά ασφαλέστερες τις συναλλαγές με κάρτες.

Η ασφάλεια, ειδικά στις αγορές στο Διαδίκτυο, απασχολεί σε μεγάλο βαθμό τους έλληνες καταναλωτές και γι’ αυτό εμφανίζονται ιδιαίτερα επιφυλακτικοί να χρησιμοποιήσουν την πιστωτική ή χρεωστική τους κάρτα για αγορές μέσω Internet. Ο φόβος ότι οι αριθμοί και οι κωδικοί της κάρτας τους μπορεί να υποκλαπούν από χάκερ τούς αποθαρρύνει και μόλις οι 4 στους 100 Έλληνες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για ηλεκτρονικές αγορές, τη στιγμή που ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται στο 20%.

Προκειμένου να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών, οι διεθνείς οργανισμοί Visa και MasterCard έχουν αναπτύξει τεχνολογικές πλατφόρμες, μέσω των οποίων μπορεί εύκολα να πιστοποιηθεί η αυθεντικότητα των συναλλαγών σε κάθε on line αγορά.

Η χαρτογράφηση της αγοράς πιστωτικών και χρεωστικών καρτών

Για την πλειονότητα των κατόχων η πιστωτική κάρτα αποτελεί εργαλείο διευκόλυνσης. Μάλιστα, η μεγάλη διείσδυση που είχε η χρήση των πιστωτικών καρτών στην ελληνική αγορά, φαίνεται και από την πορεία των υπολοίπων τους κατά το διάστημα 2001-2004 (στοιχεία

Τράπεζας της Ελλάδος), καθώς τα 3,72 δισ. ευρώ που ήταν στις 31 Δεκεμβρίου 2001 υπερδιπλασιάστηκαν στα 7,66 δισ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2004.

Το 1995 στην Ελλάδα είχαν εκδοθεί μόλις 1.419.000 πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, δηλαδή η αναλογία ήταν 1,4 κάρτα ανά 10 κατοίκους. Σε βάθος 10ετίας όμως ο αριθμός αυτός σχεδόν δεκαπλασιάστηκε, καθώς στα τέλη του 2004 στο σύνολο της χώρας είχαν εκδοθεί 10,98 εκατ. κάρτες.

Η εξέλιξη των πιστωτικών καρτών	
ΕΤΟΣ	Αριθμός καρτών
1995	1.058.000
1996	1.060.000
1997	1.526.000
1998	1.513.000
1999	2.014.000
2000	3.030.152
2001	4.144.125
2002	5.157.069
2003	5.579.879
2004	5.641.932

Πηγή: ECB, Μάρτιος 2006

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, η μεγάλη αύξηση στην έκδοση πιστωτικών καρτών πραγματοποιήθηκε τα έτη 2000, 2001 και 2002, καθώς η απελευθέρωση της αγοράς έφερε περισσότερους από 1 εκατομμύριο νέους πελάτες το χρόνο στις τράπεζες.

Έτσι από τα 2,014 εκατ. πιστωτικές κάρτες το 1999 φτάσαμε στα 5,157 εκατ. κάρτες το 2002 και στη συνέχεια υπήρξε επιβράδυνση στο ρυθμό έκδοσης πιστωτικών καρτών.

Αντίστοιχα στην Ευρωζώνη στα τέλη του 2004 είχαν εκδοθεί 40.174.000 πιστωτικές κάρτες, όμως στον αριθμό αυτό δεν περιλαμβάνονται στοιχεία από Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία και Ισπανία.

Η εξέλιξη των χρεωστικών καρτών	
Έτος	Αριθμός καρτών
1995	361.000
1996	1.518.000
1997	1.553.000
1998	1.413.000
1999	3.975.000
2000	3.524.000
2001	4.515.270
2002	5.274.600
2003	5.488.610
2004	5.339.420

Πηγή: ECB, Μάρτιος 2006

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, ραγδαία ήταν και η ανάπτυξη των χρεωστικών καρτών την περίοδο 1995-2004 καθώς από τις 361.000 κάρτες το 1995, αυτές εκτινάχθηκαν στις 5.339.420 στο τέλος του 2004. Αντίστοιχα στην Ευρωζώνη στο τέλος του 2004 είχαν εκδοθεί περισσότερες από 235 εκατ. χρεωστικές κάρτες (χωρίς στον αριθμό αυτό να περιλαμβάνονται στοιχεία από τη Γαλλία).

Αναλογία πιστωτικών και χρεωστικών καρτών ανά κάτοικο σε Ελλάδα και Ευρωζώνη το διάστημα 2000-2004		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	0,6	0,72
2001	0,8	0,81
2002	0,95	0,8
2003	1	0,82
2004	1	0,9

Στοιχεία: ECB, Μάρτιος 2006

Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα φαίνεται η μεγάλη διείσδυση και ανταπόκριση που είχαν οι πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες στους καταναλωτές στη χώρα μας, καθώς σχεδόν διπλασιάστηκε η αναλογία ανά κάτοικο (από 0,6 κάρτα/κάτοικο στη 1 κάρτα/κάτοικο). Η αναλογία αυτή είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τους κατοίκους της Ευρωζώνης και φανερώνει ότι οι Έλληνες είναι ένθερμοι υποστηρικτές του πλαστικού χρήματος.

Ποσοστό (%) συναλλαγών με χρεωστικές κάρτες		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	1,2%	87%
2001	15%	81,2%
2002	17%	88%
2003	14,7%	88%
2004	7,35%	88,2%

Στοιχεία: ECB, Μάρτιος 2006

Ποσοστό (%) συναλλαγών με πιστωτικές κάρτες		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	98,8%	13%
2001	85%	18,8%
2002	83%	12%
2003	85,3%	12%
2004	92,65%	11,8%

Στοιχεία: ECB, Μάρτιος 2006

Από τους παραπάνω πίνακες, βλέπουμε όμως ότι οι Έλληνες προτιμούν στις συναλλαγές τους να χρησιμοποιούν πιστωτικές κάρτες, σε αντίθεση με τους Ευρωπαίους που είναι «στραμμένοι» στη χρήση των χρεωστικών καρτών.

Έτσι, τη στιγμή που στην Ευρωζώνη οι καταναλωτές χρησιμοποιούν τις **χρεωστικές** τους κάρτες - που ουσιαστικά είναι το «πορτοφόλι τους» - σε ποσοστό **88%** για τις συναλλαγές τους, οι Έλληνες επικεντρώνονται στη χρήση των **πιστωτικών** καρτών σε ποσοστό **92,65%**, προσπαθώντας να αντλήσουν από αυτές πρόσθετο εισόδημα.

Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει ότι η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά στη χρήση των χρεωστικών καρτών και έχει να διανύσει μεγάλη απόσταση για να φτάσει τους ευρωπαίους εταίρους της. Φανερώνει ακόμα πως οι έλληνες καταναλωτές έχουν συνδέσει τη χρήση της κάρτας με την εύκολη πίστωση, ανεξάρτητα από το κόστος. Αντίθετα, οι Ευρωπαίοι αντιμετωπίζουν το «πλαστικό χρήμα» σαν πορτοφόλι και για το λόγο αυτό χρησιμοποιούν τις χρεωστικές κάρτες για τις συναλλαγές τους, καθώς είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον τραπεζικό λογαριασμό τους και σε μικρό μόνο ποσοστό χρησιμοποιούν τη διευκόλυνση της πιστωτικής κάρτας.

Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι την 5ετία 2000-2004 οι συναλλαγές με πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες στη χώρα μας αυξήθηκαν μόνο κατά 27%, έναντι 70% στην Ευρωζώνη.

Αριθμός συναλλαγών με πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες ανά κάτοικο σε Ελλάδα και Ευρωζώνη		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	4,66	25,4
2001	4,5	28,3
2002	4,3	35,2
2003	5,3	37,7
2004	6	41,5

Στοιχεία: ECB, Μάρτιος 2006

Αξία συναλλαγών με πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες ανά κάτοικο σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (τα ποσά είναι σε ευρώ)		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
2000	287	1.403
2001	267	1.560
2002	279	2.471
2003	479	2.067
2004	543	2.318

Στοιχεία: ECB, Μάρτιος 2006

Όπως δείχνουν τα στοιχεία από τους δύο παραπάνω πίνακες, οι έλληνες καταναλωτές πραγματοποιούν μικρότερης αξίας συναλλαγές με τις πιστωτικές και χρεωστικές τους κάρτες, ενώ παράλληλα τις χρησιμοποιούν λιγότερο σε σχέση με τους Ευρωπαίους.

Συγκεκριμένα στη χρήση του «πλαστικού χρήματος» ως χώρα είμαστε 7 φορές κάτω σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωζώνης και στην αξία των συναλλαγών 4,5 φορές κάτω του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Πιστωτικές κάρτες: επιτόκια - ΣΕΠΠΕ - συνδρομές

Μεγάλη είναι η αντιπαράθεση μεταξύ των τραπεζών και των καταναλωτικών οργανώσεων σε ό,τι αφορά το ύψος των επιτοκίων και τις διάφορες χρεώσεις που επιβαρύνουν τις πιστωτικές κάρτες.

Μάλιστα επ' ευκαιρία συλλογικής αγωγής καταναλωτικής οργάνωσης, ο Άρειος Πάγος διατύπωσε τη σκέψη (υπ' αριθμ. 1219/2001 απόφαση) ότι το επιτόκιο της πιστωτικής κάρτας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το εκάστοτε ισχύον εξωτραπεζικό επιτόκιο.

Ωστόσο για το θέμα το νομικό συμβούλιο της Τράπεζας της Ελλάδος γνωμοδότησε ότι δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ του εξωτραπεζικού και του τραπεζικού επιτοκίου. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι: «τα ανώτατα όρια που ισχύουν για τα εξωτραπεζικά επιτόκια δεν είναι δυνατόν να ισχύσουν αναλογικώς και επί των τραπεζικών επιτοκίων στις περιπτώσεις που η Τράπεζα της Ελλάδος δεν καθορίζει το ανώτατο ύψος των τελευταίων, δεδομένου ότι η παράλειψη αυτή της Τράπεζας δεν δημιουργεί κενό αλλά συνιστά νόμιμη διαχείριση της ανατεθειμένης σε αυτήν αρμοδιότητας». Επίσης η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος με την υπ' αριθμ. 178/19.7.2004 απόφασή της ορίζει ότι ο διοικητικός καθορισμός ανωτάτου ορίου στα τραπεζικά επιτόκια καθώς και ο συσχετισμός των τραπεζικών επιτοκίων με το ανώτατο όριο που ισχύει κάθε φορά για τα εξωτραπεζικά, δεν είναι συμβατός με την οικονομία της ελεύθερης αγοράς, τον ελεύθερο ανταγωνισμό και τη φύση των τραπεζικών και εξωτραπεζικών επιτοκίων τα οποία διαμορφώνονται με διαφορετικά μεταξύ τους κριτήρια. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή της Τράπεζας της Ελλάδος, τα τραπεζικά επιτόκια διαμορφώνονται ελεύθερα και οι συμφωνίες για τραπεζικά επιτόκια μεγαλύτερα των εξωτραπεζικών, δεν είναι αθέμιτες.

Σήμερα στην ελληνική αγορά κυκλοφορούν πιστωτικές κάρτες με επιτόκιο που ξεκινά από το 9% και φτάνει μέχρι 16,5% (στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος). Επομένως ο καταναλωτής είναι ελεύθερος να επιλέξει την πιο συμφέρουσα γι' αυτόν λύση.

Αν χρησιμοποιεί την κάρτα του ως μέσο πληρωμής, δηλαδή αγοράζει σήμερα ένα προϊόν την αξία του οποίου όμως θα εξοφλήσει στο ακέραιο μόλις λάβει το μηνιαίο λογαριασμό, τότε προφανώς δεν τον απασχολεί το ύψος του επιτοκίου.

Αν όμως επιθυμεί να χρησιμοποιεί την κάρτα του σαν «ανοικτό δάνειο», να έχει δηλαδή πίστωση όταν τη χρειάζεται, τότε θα πρέπει να επιλέξει μία κάρτα με κριτήριο και το ύψος του επιτοκίου.

Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να συνυπολογίσει το ύψος του ΣΕΠΠΕ δηλαδή το Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Ποσοστό Επιβάρυνσης. Ο καταναλωτής πρέπει να γνωρίζει ότι το ΣΕΠΠΕ προσδιορίζει το συνολικό κόστος της πίστωσης, το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο όλων των επιβαρύνσεων, συμπεριλαμβανομένων των τόκων και των λοιπών εξόδων.

Σήμερα το ΣΕΠΠΕ για τις πιστωτικές κάρτες που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά διαμορφώνεται από 10,11% μέχρι 21,1% (στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος).

Η ετήσια συνδρομή των πιστωτικών καρτών διαμορφώνεται ανάλογα με την πολιτική της κάθε τράπεζας, παρέχοντας τη δυνατότητα στον καταναλωτή να επιλέξει (ανάλογα με την κάρτα) συνδρομή από 0-40,8 ευρώ (στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος).

Αντίστοιχα στην Ευρωζώνη η ετήσια συνδρομή διαμορφώνεται από 0-128 ευρώ και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (15 κράτη-μέλη) από 0-140 ευρώ.